

ЕВОЛЮЦІЯ МИЛОСЕРДНОСТІ У ВОЛОНТЕРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

В статті висвітлюються результати проведеного дослідження щодо мотивації волонтерської діяльності людей. Показано вплив християнського ставлення, милосердя на виконання обов'язків та надання допомоги людям які її потребують.

Ключеві слова: любов, ближній, волонтер, цінності.

В статье поданы результаты проведенного исследования относительно мотивации волонтерской деятельности людей. Показано влияние христианского отношения, милосердия на выполнение обязанностей и оказания помощи людям нуждающимся.

Ключевые слова: любовь, ближний, волонтер, ценности.

Kryzys więzi ludzkiej i ludzkiej solidarności powoduje, że na wagę złota staje się pomoc tym, którzy nie są w stanie samodzielnie funkcjonować i realizować swoje najprostsze potrzeby. Często właśnie w takich momentach zwątpienia na drodze stają wolontariusze – osoby, które bez wynagrodzenia, dobrowolnie i bezinteresownie chcą pomagać, nie tylko finansowo i materialnie, ale również swoją osobą, postawą i chęćmi. To właśnie oni, poświęcając swój wolny czas za priorytet stawiają sobie pomoc bliźniemu angażując się w wolontariat. Miłość bliźniego przejawia się w poszanowaniu jego godności, życzliwości oraz niesieniu pomocy, zwłaszcza w trudnych sytuacjach. Główną motywacją takiej miłości bliźniego jest miłość do Boga. Miłość bliźniego zawierająca w sobie wszystkie przykazania zajmuje w chrześcijaństwie centralne miejsce i jest jedną z najbardziej cenionych wartości. W posłudze miłości powinna nas ożywiać i wyróżniać określona postawa: musimy zatroszczyć się o bliźniego jako o osobę, którą Bóg powierzył naszej odpowiedzialności, a w życiu społecznym miłość spełnia ważną rolę, bowiem chroni przed jego usztywnieniem czy stotalizowaniem. Przeprowadzone badania wśród wolontariuszy wykazały, że badani kierują się w swoim życiu wartościami o charakterze społecznym i moralnym, pomagając innym mają poczucie spełnienia, a wiara w Boga umacnia postawy altruistyczne. Cechuje ich bezinteresowność, zorganizowanie, uczciwość, oddanie oraz profesjonalizm. Badani w przeważającej części (66,7%) pracują jako wolontariusze od 2-3 lat i to po szesnaście godzin

tygodniowo. Ustalono, ponieważ $\chi^2 = 4,627 < 4,60$ dla $df = 2$, $p > 0,1$, że stosunek wolontariusza do religii pozostaje w związku z podejmowanymi przez niego działaniami pomocowymi oraz ponieważ, $\chi^2 = 4,698 > 4,650$ dla $df = 2$ stwierdzono, że są podstawy, aby wnioskować, że istnieje zależność pomiędzy wysokim poziomem wartości religijnych a podejmowaniem pracy w wolontariacie. Wolontariusze przede wszystkim kierują się w życiu miłością do drugiego człowieka. Z pełnym przekonaniem można stwierdzić, że to właśnie oni realizują przesłanie cywilizacji miłości.

Słowa kluczowe: miłość, bliźni, wolontariat, wolontariusz, wartości.

Sytuacja zewnętrzna determinuje chaos w wielu sferach wyznawanych dotąd wartości lub przyjętych wzorcach postępowania bądź też przyczynia się do poważnego kryzysu tradycyjnych autorytetów odgrywających istotną rolę w procesach socjalizacyjno-wychowawczych. W konsekwencji jak to wyraził Zygmunt Bauman: „*Straciliśmy umiejętność tłumaczenia problemów jednostkowych na język trosk i poczynań wspólnych, zbiorowych. Kryzys autorytetów jest tylko objawem-imieniem dolegliwości, jaką jest kryzys więzi ludzkiej i ludzkiej solidarności*”. Świat, w którym żyjemy stawia przed nami coraz to nowe wyzwania i wymagania. Jako ludzie spotykamy się niemalże na każdym kroku z pewnymi przeciwnościami losu, z którymi lepiej lub gorzej jesteśmy sobie w stanie poradzić. W świecie, gdzie coraz częściej wyższe wartości odchodzą na plan dalszy, gdzie mieć zastępuje być a wzajemną rywalizację oraz kult rzeczy materialnych możemy spotkać niemalże na każdym kroku, na wagę złota staje się pomoc tym, którzy nie są w stanie samodzielnie funkcjonować i realizować swoje najprostsze potrzeby.

Często właśnie w takich momentach zwątpienia na drodze stają wolontariusze – osoby, które bez wynagrodzenia, dobrowolnie i bezinteresownie chcą pomagać, nie tylko finansowo i materialnie, ale również swoją osobą, postawą i chęciami. To właśnie oni, poświęcając swój wolny czas za priorytet stawiają sobie pomoc bliźniemu angażując się w wolontariat. Ta jedna z rozwijających się form aktywności społecznej w Polsce jest niezbędna, aby wielu ludzi, nie tylko starszych, chorych i samotnych, ale również tych młodszych, ubogich i niepełnosprawnych mogło czerpać z życia choć odrobinę radości. Dzięki, między innymi takim postawom wolontariuszy pełnym miłości do drugiego człowieka¹ budujemy cywilizację miłości.

1. Miłość bliźniego wektorem działań dla wolontariuszy

Od początków chrześcijaństwa, aż do chwili obecnej, przykazanie miłości jest rozumiane jako klucz do moralnego przewodnictwa dla chrześcijaństwa. Miłość jest doznaniem osobistym, przeżywanym przez każdego na swój sposób. Fromm zwraca uwagę, iż pewne cechy, jak:

¹A. Radziewicz-Winnicki, *Pedagogika Społeczna*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008, s. 478

dyscyplina, umiejętność koncentracji, cierpliwość oraz pełne zaangażowanie sprzyjają, jak to nazywa, "sztuce miłości"². Umiejętność kochania według Fromma zależy od obiektywizmu oraz wiary. Obiektywizm dotyczy spojrzenia na świat ludzi oraz świat rzeczy. Wiara natomiast jako nieodzowna cecha miłości dotyczy pewności, solidarności i niezmienności jego zasadniczych poglądów - jego miłości³. Miłość zatem jest aktem wiary, jest powierzeniem się komuś bez żadnych zastrzeżeń, jest całkowitym oddaniem w nadziei, że zostanie odwzajemniona. Jest aktywnym zainteresowaniem przedmiotem miłości, pozytywną emocjonalnie postawą wobec ludzi i świata. Ujawnia się tutaj społeczny aspekt miłości, będącej postawą nie tylko wobec konkretnych jednostek, lecz wobec wszystkich, których spotykamy. Miłość jest postawą, sposobem angażowania człowieka wobec innych, jednocześnie sposobem dialogu w pracy, twórczości, życiu publicznym.

Otwartość prowadzi do miłości, która - jak twierdzi również M.A. Krąpiec - ma znaczenie społeczne. "Przez miłość osoba bytuje dla osoby drugiej. I właściwie trudne, wręcz niemożliwe jest rozerwanie takiego sposobu bytowania od bytu osobowego. Tak też pojęta miłość jest podstawą ładu społecznego i ostatecznym, optymalnym modelem stosunków społecznych"⁴.

Miłość jest składnikiem osobowości, mającym wpływ na zachowanie człowieka, jest także wartością moralną. Istotna jest duża siła miłości pozytywnie oddziałująca na sferę umysłową.

Miłość znajduje swój dobitny wyraz w chrześcijaństwie, gdzie koncepcja miłości bliźniego uchodzi za wyjątkowo bogatą treściowo i wewnętrznie spójną. W chrześcijańskiej koncepcji miłości, miłość bliźniego jest konsekwencją miłości Boga. Bliźni stworzony jest na Boży obraz i podobieństwo. Miłość bliźniego przejawia się w poszanowaniu jego godności, życzliwości oraz niesieniu pomocy, zwłaszcza w trudnych sytuacjach. Główną motywacją takiej miłości bliźniego jest miłość do Boga. Miłość bliźniego zawierająca w sobie wszystkie przykazania zajmuje w chrześcijaństwie centralne miejsce i jest jedną z najbardziej cenionych wartości.

Jan Paweł II w encyklice *Evangelium vitae* stwierdza, iż w posłudze miłości powinna nas ożywiać i wyróżniać określona postawa: musimy zatroszczyć się o bliźniego jako o osobę, którą Bóg powierzył naszej odpowiedzialności"⁵. Karol Wojtyła – jak pisze Maciej Zięba OP – kładł wyraźne akcenty na miłość pomiędzy osobami. Mówił, że miłość stanowi swoistą energię, która pozwala tak bardzo przybliżyć się do osoby, wnikać w

² E. Fromm *Miłość, płęć i matriarchat*, Wyd. Rebis, Poznań, 2013., s. 102- 103

³ E. Fromm *Miłość, płęć i matriarchat*, Wyd. Rebis, Poznań, 2013., s. 29- 30

⁴ M.A.Krąpiec, *O rozumienie filozofii*, Wyd. KUL, Lublin, 1999., s. 136

⁵ Jan Paweł II, *Dar i Tajemnica*, Wyd. WAM, Kraków, 2005., s. 87

jej świat, ponieważ nawet utożsamiać się z jej bytem. Nic więc dziwnego, że w życiu społecznym miłość spełnia ważną rolę, bowiem chroni przed jego usztywnieniem czy stotalizowaniem⁶.

Nawet sami chrześcijanie niekiedy nie zdają sobie sprawy z tego, że miłość pełni istotną rolę i jest źródłem wspaniałej energii moralnej. Papież Polak wielokrotnie zauważał, że przedmiotem miłości jest dobro bez podziałów i bez ograniczeń. Nierzadko jest tak, że to co człowiek nazywa miłością jest jedynie pożądaniem, dlatego też miłość ludzka musi być zespolona ze sprawiedliwością. Miłość wyzwala w człowieku to co najszlachetniejsze, nakłania go do tego co szczodre, uwalnia od grozy zubożenia, sama bowiem stanowi nieustające źródło wciąż odradzającego się bogactwa człowieka.

Praca w wolontariacie jako przykład miłości do drugiego człowieka

Bezinteresowni ludzie, pełni zapału i chęci, na pierwszym miejscu stawiają dobro drugiego człowieka, swoją pracą wywołują uśmiech na twarzach dzieci i ich rodziców, to oni tak usystematyzowali swój system wartości, aby priorytetem stawała się ofiarność i poświęcenie. Pomocniczość, gotowość, wrażliwość, otwartość na drugiego człowieka i jego potrzeby to ich cechy szczególne. To właśnie wolontariusze. Gdy usłyszymy, bądź zobaczymy wolontariusza w akcji na myśl nasunąć nam się może mnóstwo skojarzeń. Z całą pewnością w głównej mierze są to skojarzenia o zabarwieniu pozytywnym, wywołujące dobre myśli i dumę, że tacy ludzie są w pobliżu. Kształtowany i przyjęty przez nich system wartości sprawia, że stają się lepszymi ludźmi i nieocenionymi sprawcami małych cudów. Cechuje ich wysoki poziom rozumowania moralnego i idealistyczny stosunek do świata⁷.

Jak wskazują badania przeprowadzone przez Centrum Badań Opinii Społecznej, wolontariat stanowi jedną z najbardziej powszechnych form i przejawów zachowań o charakterze prospołecznym, co więcej jest niezbędnym elementem współczesnego społeczeństwa. Ankietowani wierzą w skuteczność i zasadność wspólnego działania na rzecz innych osób⁸. O ile jednak jest to niewątpliwie pocieszające, to już samo podejmowanie przez Polaków nieodpłatnej pracy na rzecz instytucji czy poszczególnych osób nie jest już tak optymistyczne. Okazuje się bowiem, że Polska jest krajem określanym jako naród mało uspołeczniony. W wielu bowiem publikacjach,

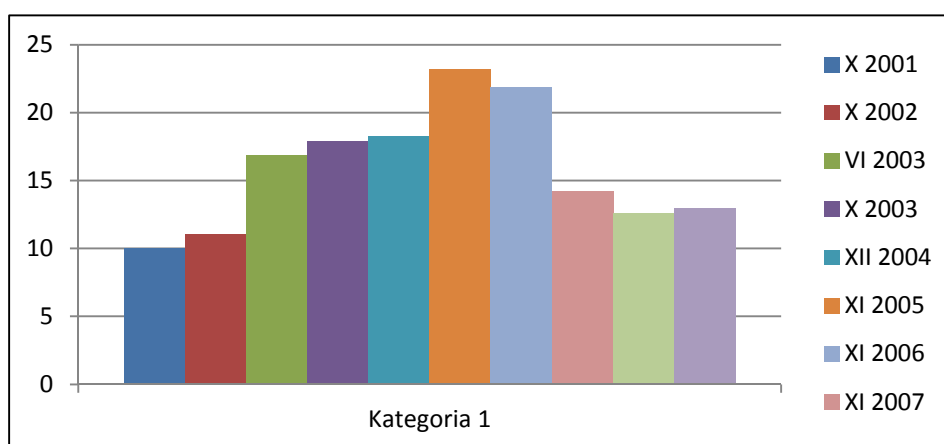
⁶ U. Gruca-Miąsik, *Moral dimension of functioning of Foster families viewed from the systemic perspective (2001-2011)*, Wyd. Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów, 2012

⁷ Por. У. Груца-М'юонсік, *Порівняльна характеристика польсько-українського волонтерства в контексті морального розуміння*, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Україна 2010, ss.165, ISBN 978-966-96698-12-5, (U. Gruca-Miąsik: *Porównawcza charakterystyka polskiego i ukraińskiego wolontariatu w kontekście rozumowania moralnego*, Ukraina, Kamieniec Podolski 2010, ss. 165)

⁸ Por. Centrum Badań Opinii Społecznej, *Młody, bogaty, wykształcony, religijny – mit polskiego wolontariusza*, Warszawa 2011, s. 2.

opracowaniach, analizach badań podkreśla się fakt, że Polacy są mało zaangażowani, a wręcz wycofani z działań zarówno publicznych i politycznych, jak i obywatelskich. Dzieje się tak również dlatego, że często Polacy źle rozumieją pojęcie wolontariatu (badania CBOS) i, że utożsamiają go z wysłaniem SMS'a na dany cel pomocowy, lub wrzuceniem podczas kwesty pewnej sumy pieniężnej (26%). Zaledwie 10% deklaruje, że kiedykolwiek pracowało jako wolontariusz⁹.

Badania przeprowadzone w roku 2005 dowiodły, że Polacy są narodem, który wykazuje się jednym z najmniejszych stopni aktywności obywatelskiej pod względem innych krajów europejskich¹⁰. Podobnie wyniki przedstawiały się w roku 2007, kiedy to odnotowano, że zaledwie 13,2% dorosłych osób w Polsce działało bezpłatnie na rzecz jakiejś organizacji¹¹. Na przestrzeni wspomnianych lat wyniki prezentują się następująco:

Wykres nr 1. Podejmowanie przez Polaków działań wolontarystycznych (w%)

Źródło: A. Baczko, A. Ogrocka, Wolontariat Filantropia i 1% Raport z Badań 2007, Warszawa 2008, s. 14.

Wobec powyższego wydaje się, że istnieje pilna potrzeba promowania tej formy działalności tym bardziej, że niesie ona wymierne korzyści nie tylko dla osób, którym pomoc jest udzielana, ale także osobom pomagającym, ponieważ kształtują oni w sobie wiele pozytywnych cech charakteru. Mianowicie znane są wyniki badań w innych krajach europejskich, które wykazują przekonanie wolontariuszy, że ogólnie ludziom można wierzyć (49 %, a nie wolontariusze 33%). Przewaga procentowa dotyczyła również częstego rozmyślenia nad sensem swojego życia oraz ogólnej egzystencji ludzkości (kolejno 48 % i 33 %). Odnotowano również sporą różnicę w regularnych modlitwach, medytacjach i kontemplacjach (74% i 59%) oraz

⁹ Centrum Badań Opinii Społecznej, Potencjał społecznikowski i zaangażowanie Polaków w wolontariat, Warszawa 2012, s.2.

¹⁰ T. Neckar – Ilnicka, Student – wolontariusz w społeczeństwie obywatelskim, [w:]A. Szerlag (red.)Edukacja obywatelska w społeczeństwie wielokulturowym, Kraków 2007, s. 312

¹¹ Gumkowska M., Herbst J., Wolontariat, filantropia i 1% – raport z badań 2006, Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2007.

uczęszczania do Kościoła (50% i 30%). Nie wolontariuszy z kolei w większym stopniu aniżeli wolontariuszy cechuje przekonanie, że odpowiednie wynagrodzenie jest ważnym aspektem pracy (71 % i 59%)¹². Na podstawie niniejszych wyników można stwierdzić, że wolontariusze rozwijają w sobie refleksyjny stosunek do życia, jakże ważny w naszym ponowoczesnym świecie.

Niewątpliwie ludzie podejmują się działań pomocowych z różnych pobudek i nie zawsze jest to wyłącznie miłość do drugiego człowieka, która nimi kieruje. Przykładem na potwierdzenie tej tezy są badania z zakresu motywacji wolontariuszy na przykład I. E. Dąbrowskiej. Analizowane wyniki, przeprowadzone na próbie 192 wolontariuszy pokazały, że niemalże wszyscy są osobami, które podjęły pracę społeczną kierując się motywami allocentrycznymi (97,4%), deklarując przy tym chęć pomocy i poprawy sytuacji drugiego człowieka. Respondenci wymieniali również motywy hedonistyczne (84,2%) kierując się zatem satysfakcją z wyniku realizowanych przez siebie zadań i w dalszej kolejności wymieniano motywy konformistyczne (80,2%) i zadaniowe (80,2%)¹³. Natomiast zdaniem A. Korzon, która prowadziła badania wśród wolontariuszy z terenu Śląska altruizm, a więc bezinteresowna pomoc, współczucie czy po prostu bycie potrzebnym jest podstawowym motywem podejmowania działań wolontarystycznych¹⁴. U. Wierzbowska i B. Dopierała, z kolei są zdania, że wśród młodych ludzi dominują egoistyczne pobudki, jak na przykład chęć realizacji swoich własnych osobistych pragnień. Prowadzone badania właśnie na ten temat we Wrześni pokazały, że 30% uczniów utożsamia wolontariat z samorealizacją¹⁵.

Badacze starają się również uzyskać odpowiedź na pytania dlaczego sporą grupę osób cechuje brak jakiegokolwiek zaangażowania w wolontariat. Podstawową przyczyną takiego stanu rzeczy jest potrzeba i przymus troski przede wszystkim o siebie i najbliższą rodzinę (36 % Polaków, na podstawie badań z 2005 roku). Drugie miejsce natomiast to ogólny brak zainteresowania i zastanawiania się nad niniejszym zjawiskiem (27,6%) oraz brak czasu (26,3%)¹⁶. Wobec niniejszych wyników powstaje zatem pytanie co zrobić, aby zmotywować i zainteresować Polaków działalnością wolontarystyczną? Papież podkreślał zawsze, że osoba ludzka nie może być traktowana jako

¹² Wyniki międzynarodowych badań – European Value Systems Study Group UK, 1990, za S. Gawroński, Ochotnicy miłości bliźniego, 1999, s. 229

¹³ I. E. Dąbrowska, Motywy działania wolontariuszy, Problemy Opiekuńczo – Wychowawcze, 2007, nr 9, s. 48.

¹⁴ A. Korzon, Wolontariat – wyzwaniem ponowoczesności, [w:] A. Klinik, Edukacja jako proces socjalizacji osób niepełnosprawnych, Kraków 2009, s. 138.139.

¹⁵ U. Wierzbowska, B. Dopierała, Czy warto być człowiekiem? – wolontariat w opinii młodzieży, Nowa Edukacja Zawodowa, 2003, nr 3, s. 39

¹⁶ J. Konarska, Wolontariat – niewykorzystany potencjał w rehabilitacji, [w:] Z. Palak, Pedagog specjalny ..., s. 127

przedmiot użycia, jest bowiem wielkim dobrem. Mówiąc o godności człowieka Papież stał na stanowisku, że godność ta obejmuje każdego człowieka, bez względu na jego wady, ułomności psychiczne czy fizyczne. Każdy człowiek jest inny, niepowtarzalny i do każdego człowieka należy podchodzić indywidualnie. „Prawdziwy rozwój człowieka dokonuje się dzięki osobowym relacjom z innymi ludźmi. Relacje te znajdują swoją podstawę w antropologicznej strukturze osoby. Każdy człowiek ze swej natury jest istotą społeczną i w jego strukturze tkwi podstawa różnorodnych odniesień międzyludzkich”. Nie można otwierać ludzkich dusz i ludzkich serc tym samym zestawem metod i środków¹⁷.

3. Wolontariusze wobec wartości

Biorąc pod uwagę zakres omawianej przeze mnie problematyki istotne jest również wskazanie na hierarchię wartości jaką wskazują wolontariusze. W ramach prowadzonego przeze mnie seminarium magisterskiego podjęto ten problem i badania zostały przeprowadzone w miesiącach maj – czerwiec oraz sierpień 2013 roku wśród 102 wolontariuszy, studentów pracujących na terenie Podkarpacia oraz Wrocławia, Krakowa i Lublina. Ankietyowanie odbywało się drogą elektroniczną za pomocą elektronicznego kwestionariusza zamieszczonego na stronach internetowych. Z pomocą zaprzyjaźnionych wolontariuszy udało się rozszerzyć badania o wspomniany Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie oraz Katolicki Uniwersytet Lubelski. Na niniejszych uczelniach działania pomocowe podejmowane są przez studentów zrzeszonych między innymi w kołach naukowych, które działają bardzo prężnie. Między innymi posłużono się Testem Aksjologicznym autorstwa A. Sękowskiego. Określono granice dla poszczególnych kategorii wartości a następnie opierając się na nich, zestawiono otrzymane wyniki.

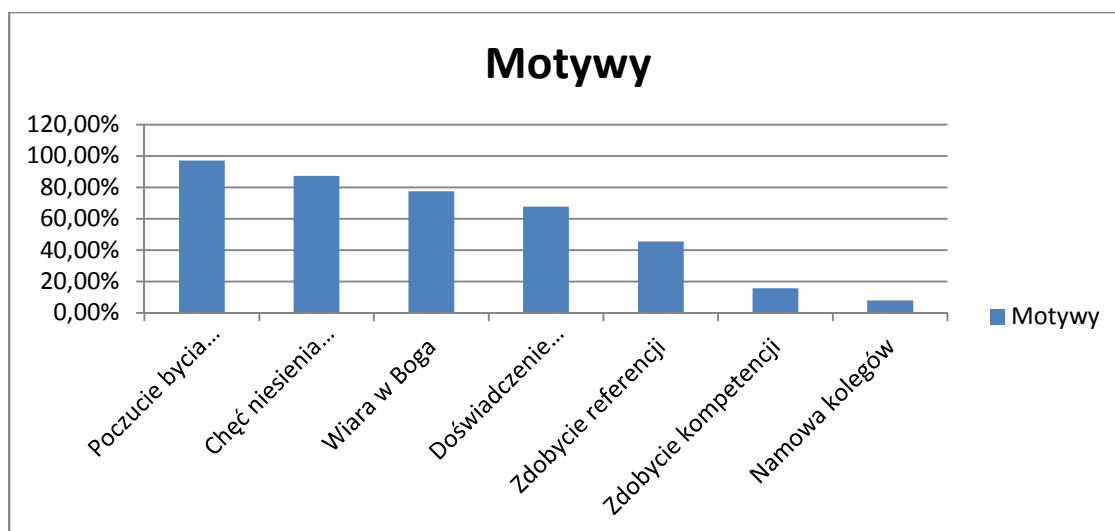
Tabela 1. Poziom poszczególnych kategorii wartości badanych wolontariuszy

Kategorie wartości	Poziom wartości							
	Wysoki		Obojętny		Niski		Razem	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Teoretyczne	79	71,2	20	18	3	2,7	102	100,0
Ekonomiczne	35	31,5	51	45,9	16	14,9	102	100,0
Artystyczne	77	69,4	21	18,9	4	3,6	102	100,0
Społeczne	81	73	20	18	1	0,9	102	100,0
Prestiżowe	22	21,6	59	53,2	21	18,9	102	100,0
Religijne	78	70,3	21	18,9	3	2,7	102	100,0
Moralne	80	72,1	19	17,1	3	2,7	102	100,0

¹⁷ Por. F. Adamski, *Wychowanie chrześcijańskie – wychowaniem personalistycznym* [w:] *Wychowanie w rodzinie chrześcijańskiej*, red. F. Adamski, Kraków 1992, s 8

Z zaprezentowanych powyżej danych wynika, że spośród wszystkich widocznych powyżej kategorii wartości poziom wysoki jest właściwy przeważającej części ankietowanych. Uszczegóławiając, najwyższej plasują się wartości o charakterze społecznym (73%) oraz moralnym (72,1%). Dla badanych wolontariuszy ważne jest współdziałanie ze środowiskiem społecznym i optymizmem napawa kierowanie się w życiu wartościami moralnymi. Wysoko również plasują się wartości o charakterze teoretycznym (71,2%) i artystycznym (69,4%), co może świadczyć o tym, że ankietowani to osoby młode, uczące się, zdobywające doświadczenie, którzy swoje umiejętności artystyczne (plastyczne, techniczne itp.) wykorzystują w pracy wolontarystycznej. Najniższe noty uzyskały wartości prestiżowe (21,6%) oraz ekonomiczne (31,5%). Okazuje się, że na podstawie obliczeń statystycznych, istnieje zależność pomiędzy hierarchią wartości młodych ludzi a podejmowanymi przez nich działaniami wolontarystycznymi. Jak wskazały przeprowadzone badania studenci częściej wybierają i kierują się wartościami religijnymi. Właśnie ta grupa wartości była przez nich najwyższej oceniana w hierarchii wartości. Zaznaczyć trzeba, że zdecydowana większość ankietowanych to osoby wierzące. Grupy wartości, które zostały najwyższej ocenione niewątpliwie pokazują, że wolontariusze to osoby posiadające społeczne predyspozycje do pracy, ceniące dobro, życie zgodne z własnym sumieniem, wiedzą i wiarą. Do podobnych wniosków doszła prowadząc badania A. Baczko i A. Ogrocka, których zdaniem młodzież właśnie wysoko ocenia wartości o charakterze moralnym¹⁸. Do najniższej cenionych wartości wedle prowadzonych badań należą wartości określane jako ekonomiczne i prestiżowe.

Jak wcześniej wspomniano motywy podejmowanych działań pomocowych są w kręgu zainteresowań badaczy. Także w tym przypadku o to pytano i poniższy wykres przedstawia uporządkowane pod względem częstości zaznaczania motywy, którymi kierowali się wolontariusze podejmując się pracy w wolontariacie

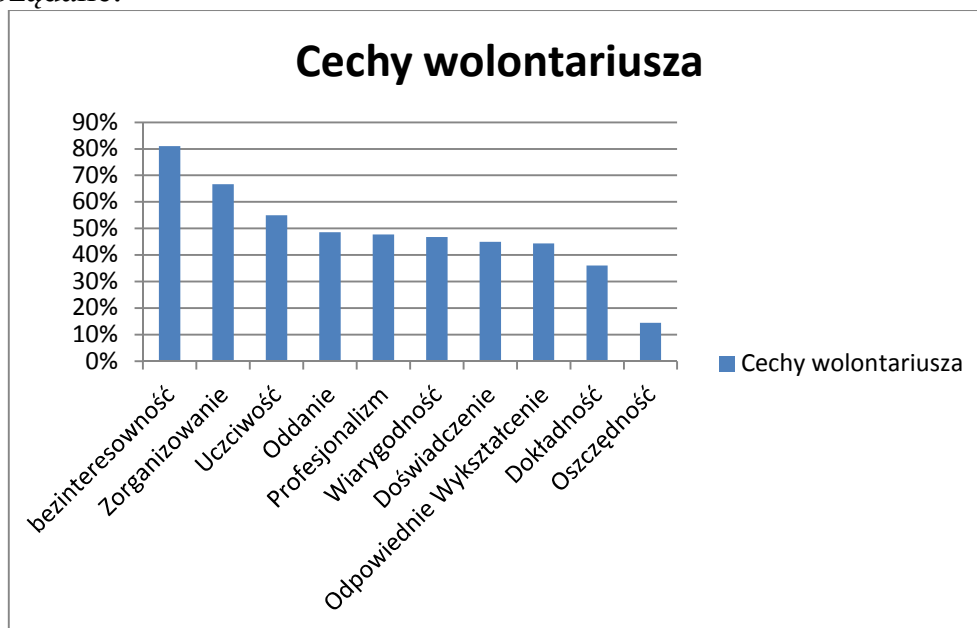

Wykres 3. Motywy angażowania się w wolontariat

¹⁸ A. Baczko, A. Ogrocka, Wolontariat, Filantropia i 1 % Raport z badań 2007, Warszawa 2008, s. 24.

Można zauważyć, że na dość wysokim poziomie (blisko 50%) znajduje się motyw, sprowadzający się do zdobycia za swoją pracę potwierdzeń i stosownych zaświadczeń, za działania jakiego podjęli się wolontariusze. Z punktu widzenia osoby młodej, wkraczającej w świat pracy zawodowej jest to niewątpliwie znaczący argument, gdyż wszystko to co sobie wypracujemy może przynieść ciekawe efekty w postaci zatrudnienia. Obecnie również starając się o stypendium ministra czy rektora dodatkowa działalność w postaci pracy wolontarystycznej jest dodatkowo punktowana. Nie można jednak nie wspomnieć, że na najwyższych miejscach plasuje się poczucie bycia spełnionym oraz po prostu chęć pomocy drugiemu człowiekowi. Można w tym miejscu zauważyć pewien wspólny obszar dla wielu badań prowadzonych z tego zakresu. Główne motywy, którymi kierują się młodzi ludzie oscylują wokół takich bodźców jak altruizm i szeroko rozumiana pomoc.

Z kolei poniższy wykres pokazuje wiele pozytywnych cech, którymi powinien kierować się w swoim postępowaniu nie tylko wolontariusz. Wśród nich są jednak takie, które w mniejszym lub większym stopniu są oczekiwane i pożądane.

Wykres 4. Hierarchia cech najbardziej pożądanych u wolontariusz

Młodzi zauważa i precyzuje jakimi cechami powinien odznaczać się wzorowy wolontariusz. Wskazane odpowiedzi, na co należy zwrócić uwagę pokrywają się w przeważającej większości u obu płci. W przypadku bezinteresowności bowiem wszyscy mężczyźni biorący udział w badaniu spostrzegli, że jest ona niezbędna (100% mężczyzn) i przeważająca liczba kobiet (80,4%). Różnice pojawiają się jednak w przypadku potrzebnego wykształcenia. Dla kobiet ta kwestia pokazuje się być obojętna, natomiast mężczyźni takiej potrzeby nie dostrzegają.

Interesujące są odpowiedzi dotyczące ilości czasu przeznaczanego na wolontariat. Największa liczba wolontariuszy poświęca się swojej pracy w liczbie 4 do 6 godzin a następnie 7 -10 godzin. Biorą pod uwagę, że ankietowani to przecież aktywni studenci, należy stwierdzić, że angażując się w wolontariat poświęcają sporo czasu. Są to głównie osoby, które zaangażowane są w wolontariat od 2 do 5 lat. Warto również zauważyć, że zdecydowanie największą grupą spośród ankietowanych wolontariuszy są osoby, które pracują aż blisko 16 godzin tygodniowo od mniej więcej 2 -3 lat (66,7%). Niniejsze zestawienie pokazuje jak bardzo wolontariusze, którzy podjęli się wolontariatu angażują się w swoją pracę. Najmniejszą grupę stanowią osoby, które pracują zaledwie 1 -3 godziny tygodniowo. Należy zatem być pełnym uznania dla ankietowanych wolontariuszy za pełne zaangażowanie się w swoją pracę.

Odnotowano również zależność pomiędzy angażowaniem się w wolontariat a ustosunkowaniem się do religii. Jak wynika z przeprowadzonych badań częściej w prace wolontarystyczne angażują się osoby określające się jako wierzące, bądź też wierzące, niepraktykujące. Ponieważ $\chi^2 = 4,627 < 4,60$ dla $df = 2$, $p > 0,1$ stwierdzono, że stosunek wolontariusza do religii pozostaje w związku z podejmowanymi przez niego działaniami pomocowymi oraz ustalono, ponieważ, $\chi^2 = 4,698 > 4,650$ dla $df = 2$ stwierdzono, że są podstawy, aby wnioskować, że istnieje zależność pomiędzy wysokim poziomem wartości religijnych a podejmowaniem pracy w wolontariacie.

Stwierdzono również, że istnieje zależność pomiędzy podejmowanymi działaniami wolontarystycznymi a płcią wolontariuszy. Biorąc pod uwagę rozkład badanej populacji a procentowy udział w nich mężczyzn i kobiet należy przyjąć, że to właśnie kobiety są częściej wolontariuszkami. Stwierdzenie takie również stawia J. Konarska porównując liczebność wolontariuszy obu płci poddanych badaniom¹⁹. Dodatkowo istnieje zależność pomiędzy podejmowaniem się pracy w wolontariacie a stylem wychowania, który panował w domu. Okazuje się, że największą grupą spośród ankietowanych są właśnie ci, w których domach panował sprawiedliwy podział na kary i nagrody, w którym temat wartości nie był tabu. Wpajanie już od dziecka pewnych wzorów zachowań i postaw prowadzi w efekcie do wypracowania tychże wzorów u dzieci i młodzieży a w konsekwencji do postępowania zgodnie z wartościami cenionymi w rodzinie. Wiele miejsca poświęca temu zagadnieniu G. Grzybek²⁰, który w swojej „Etyce rozwoju” ukazuje normatywny wymiar rozwoju człowieka, w którym podstawowymi założeniami są tezy o moralnym bytowaniu człowieka i osobowości etycznej. Młodzi ludzie wskazują, że praca wolontarystyczna wymaga wsparcia w postaci organizacji dodatkowych kursów, warsztatów i szkoleń głównie w zakresie komunikacji, asertywności, radzenie sobie w sytuacjach stresowych itp. Takie zdanie potwierdza 100% ankietowanych pomimo, że są studentami

¹⁹ Zob. J. Konarska, *Wolontariat* ..., op. cit., Lublin 2008, s. 121.

²⁰ G. Grzybek, *Etyka rozwoju a wychowanie*, Wyd. UR, Rzeszów, 2010, s. 10 i inne

kierunków humanistycznych i w programie studiów powinny istnieć te umiejętności.

Podsumowanie

Trudno się zgodzić ze słowami Zygmunta Baumana, cytowanymi we wstępie niniejszego artykułu mówiącymi o kryzysie więzi ludzkiej i ludzkiej solidarności gdy rozważamy działalność wolontariuszy. Wolontariat jest czymś jedynym w swoim rodzaju. Jest przede wszystkim zrzeczeniem ludzi, którzy chcą pomagać, chcą ofiarować swój czas, chęci i siły dla drugiego człowieka. Nie byłoby to jednak możliwe gdyby nie wpojenie młodym ludziom pewnych zasad i wartości, którymi będą się również w przyszłości kierować. Angażowanie się to nie tylko jak pokazują badania zdobywanie doświadczenia zawodowego, ale trzeba pamiętać, że jednak motyw ten jest również nieodzownym elementem. Podejmując się pracy wolontarystycznej, zwłaszcza w okresie nauki, studiowania kształtuje się u jednostki poczucie odpowiedzialności, zorganizowania i sumienności. Każda najmniejsza próba zorganizowania i przeprowadzenia jakiegokolwiek przedsięwzięcia pomocowego sprawia, że wolontariusze czują się potrzebni, docenieni i świadomi swojego potencjału. Uważam, że doszkalanie wolontariuszy oraz uczenie ich nowych kompetencji i umiejętności jest niezwykle istotne z punktu widzenia nie tylko wzbogacania swojego warsztatu pracy, ale również życia o czym informowali badani.

Dom i szkoła są w okresie każdego dziecka i młodej osoby miejscami, w których spędza najwięcej czasu i propagowanie w tych miejscach wartości ze szczególnym naciskiem na wartości moralne oraz postaw prospołecznych pobudza wrażliwość społeczną skutkując w przyszłości angażowaniem się w różne ruchy pomocowe i działania na rzecz drugiego człowieka. Kształtując w młodych ludziach system wartości oparty na przekonaniach moralnych, religijnych i społecznych tworzymy społeczeństwo gotowe wspierać i pomagać osobom chorym, opuszczonym i starszym

Pewnym jest, że wartości towarzyszą nam w każdym momencie naszego życia. Czasem ich nie dostrzegamy a czasem wybieramy te, które zdają się być sprzeczne z tymi ogólnie przyjętymi. To jednak od nas samych zależy którymi na przestrzeni swojego życia będziemy się kierować i wedle których będziemy postępować. Nasza hierarchia wartości będzie się zmieniać w ciągu naszego życia i zmieniać się będą te wartości, które wysoko będziemy hierarchizować. Istnieje jednak pewna grupa osób, która ponadto ceni wartości w drugim człowieku oferując i ofiarując mu swoją pomoc. To wolontariusze – ludzie, którzy swój wolny czas postanawiają poświęcić drugiemu człowiekowi, wspierając go, pomagając i niosąc radość i chęć do działania.

To co z kolei łączy tę grupę ludzi to podobne przekonania odnośnie istoty pomagania, motywów działania oraz postrzegania samej idei wolontariatu, a przede wszystkim kierowania się w życiu miłością do drugiego człowieka. Z pełnym przekonaniem można stwierdzić, że to właśnie oni realizują przesłanie cywilizacji miłości.

Bibliografia

1. Adamski F., Wychowanie chrześcijańskie – wychowaniem personalistycznym [w:] Wychowanie w rodzinie chrześcijańskiej, red. F. Adamski, Kraków 1992.
2. Baczek A., Ogrocka A., Wolontariat, Filantropia i 1 % Raport z badań 2007, Warszawa 2008.
3. Centrum Badań Opinii Społecznej, Młody, bogaty, wykształcony, religijny – mit polskiego wolontariusza, Warszawa 2011.
4. Centrum Badań Opinii Społecznej, Potencjał społecznikowski i zaangażowanie Polaków w wolontariat, Warszawa 2012,
5. Dąbrowska I.E., Motywy działania wolontariuszy, Problemy Opiekuńczo – Wychowawcze, 2007, nr 9.
6. Fromm E., Miłość, płęć i matriarchat, Wyd. Rebis, Poznań, 2013
7. Gawroński S., Ochotnicy miłości bliźniego. Przewodnik po wolontariacie. Biblioteka WIEZI, Warszawa, 1999, s. 229
8. Gruca-Miąsik U., Moral dimension of functioning of Foster families viewed from the systemic perspective (2001-2011), Wyd. Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów, 2012
9. Груца-Мьонсік, Уршуля *Порівняльня характеристика польсько-українськоГо волонтерства в контексті морального розумування*, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Україна 2010, ss.165, ISBN 978-966-96698-12-5, (Urszula Gruca-Miąsik, *Porównawcza charakterystyka polskiego i ukraińskiego wolontariatu w kontekście rozumowania moralnego*, Ukraina, Kamieniec Podolski, 2010
10. Grzybek G, Etyka rozwoju a wychowanie, Wyd. UR, Rzeszów, 2010,
11. Gumkowska M., Herbst J., Wolontariat, filantropia i 1% – raport z badań 2006, StowarzyszenieKlon/Jawor, Warszawa 2007.
12. Jan Paweł II, Dar i Tajemnica, Wyd. WAM, Kraków, 2005
13. Konarska J., Wolontariat – niewykorzystany potencjał w rehabilitacji, [w:] Z. Palak (red.), Pedagog specjalny w procesie edukacji, rehabilitacji i resocjalizacji, Lublin 2008
14. Korzon A., Wolontariat – wyzwaniem ponowoczesności, [w:] A. Klinik, Edukacja jako proces socjalizacji osób niepełnosprawnych, Kraków 2009.
15. Krąpiec M.A., O rozumienie filozofii, Wyd. KUL, Lublin, 1999.
16. Neckar–Ilnicka T., Student – wolontariusz w społeczeństwie obywatelskim, [w:] A. Szerlag (red.) Edukacja obywatelska w społeczeństwie wielokulturowym, Kraków 2007
17. Radziewicz-Winnicki A., Pedagogika Społeczna, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa, 2008
18. Wierzbowska U., Dopierała B., Czy warto być człowiekiem? – wolontariat w opinii młodzieży, Nowa Edukacja Zawodowa, 2003, nr 3.
19. Wojtyła K., Personalizm Tomistyczny [w] „Personalizm. Prawda-

Dobro-Piękno”, 2004, nr 6

The crisis of human solidarity and relationships makes helping those who are unable to function independently and pursue their basic needs extremely valuable. Often, in such difficult moments volunteers become a great help—they are people who voluntarily and selflessly, without financial gratitude, want to help not only materially, but also by means of their own person, attitude and intentions. Devoting their free time they put as a priority helping our neighbors and engaging in volunteer work. Love of neighbor is manifested in respect for their dignity, kindness, and help, especially in difficult situations. The main motivation of such neighbor's love is love to God. Charity including all the commandments has a central place in Christianity and is one of the most cherished values. Executing charity, one must be inspired by a specific attitude: we must care for the other person like for a human being whom God has entrusted to our responsibility. Love plays an important role in social life because prevents from rigidity and totalization.

The study of the volunteers showed that they are guided in their lives by the social and moral values. By helping others they feel a sense of accomplishment and faith in God strengthens the altruistic attitude. Volunteers are characterized by selflessness, organization, honesty, dedication and professionalism. The subjects for the most part (66.7%) have been working as volunteers for 2-3 years, more than sixteen hours a week. It has been established, since $\chi^2 = 4.627 < 4.60$ for $df = 2$, $p > 0.1$, that the volunteers' attitude to religion is related to their charity actions. Also, since $\chi^2 = 4.698 > 4.650$ for $df = 2$ it is reasonable to conclude that there is a relationship between a high level of religious values and taking up work as a volunteer. Volunteers are primarily guided by love for another human being. It can certainly be said that volunteers accomplish the message of the civilization of love.

Keywords : love, a neighbor, a volunteer, volunteering, values

Отримано 20.9.2013

УДК 376-056.263:003-028.31

С.Ю. Губар

ДОСЛІДЖЕННЯ СФОРМОВАНOSTІ ГРАМАТИЧНИХ ПОНЯТЬ У ГЛУХИХ УЧНІВ 1-4 КЛАСІВ

У даній статті надається методика діагностики сформованості граматичних понять у глухих учнів 1-4 класів, яка базується на теоретико-методологічних засадах навчання дітей даної категорії в спеціальній загальноосвітній школі.